

Силабус
навчальної дисципліни
Основи педагогіки
2023–2024 навчальний рік

Освітньо-професійна програма *Початкова освіта*.
Спеціальність *013 Початкова освіта*
Галузь знань *01 Освіта/Педагогіка*
Рівень вищої освіти *перший*

1 Контактна інформація викладача

Викладачка	докторка педагогічних наук, професорка катедри педагогіки Ірина Барбашова
Посилання на сайт	
Контактний тел.	+380502553760
Е-mail викладача:	i.a.barbashova@gmail.com
Графік консультацій	за попередньою домовленістю

2 Опис навчальної дисципліни

Обсяг навчальної дисципліни на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна та індивідуальна робота	Звітність
3/90	16	14	60	залік

Семестр: весняний.

Мова навчання: українська.

Статус навчальної дисципліни: обов'язкова.

Передумови вивчення навчальної дисципліни: *прослухані курси* – “Філософія”, “Психологія”; *базові поняття* – матеріалістична діалектика, розвиток, особистість, відмінність, наукове пізнання, метод пізнання.

Ключові слова: педагогіка, освіта, виховання, навчання, розвиток і формування особистості, вікова періодизація, освітній процес, система освіти.

Предмет навчальної дисципліни: теоретичні засади педагогіки.

Мета навчальної дисципліни: формування в майбутніх фахівців здатності до моделювання, організації, реалізації, рефлексії та коригування освітнього процесу.

Програмні компетентності

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії, закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство та в розвитку суспільства, техніки та технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт
Фахові компетентності (ФК)	ФК 1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово. ФК 5. Здатність до проектування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти

Програмні результати навчання

ПРН 2	Управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах початкової школи, виробляти й ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих і навчальних контекстах
ПРН 3	Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій в перебігу педагогічної діяльності в початковій школі
ПРН 6	Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної та здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) і трансформувати їх у різні форми
ПРН 9	Планувати та організовувати освітній процес в початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, з дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи
ПРН 10	Використовувати в освітній практиці різні прийоми формувального, поточного та підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами

3 Перелік тем навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1

Тема 1.1 Педагогіка як наука

Об'єкт, предмет і завдання педагогіки. Функції педагогіки. Основні категорії педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язки педагогіки з іншими науками.

Тема 1.2 Дослідження педагогічних явищ і процесів

Сутність науково-педагогічного дослідження. Методологія і методика педагогіки. Методи науково-педагогічного дослідження. Етапи педагогічного дослідження.

Змістовий модуль 2

Тема 2.1 Мета і завдання виховання особистості

Сутність мети виховання. Мета національного виховання. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. Завдання основних напрямів усебічного розвитку особистості.

Тема 2.2 Розвиток і формування особистості

Поняття про особистість, її розвиток і формування. Спадковість як чинник розвитку та формування особистості. Середовище як чинник розвитку та формування особистості. Виховання як визначальний чинник розвитку та формування особистості. Діяльність як чинник розвитку та формування особистості. Теорії розвитку та формування особистості.

Змістовий модуль 3

Тема 3.1 Вікові особливості розвитку дітей та учнів

Вікова періодизація в педагогіці. Характеристика передшкільного дитинства. Особливості розвитку учнів шкільного віку. Сутність явища акселерації. Індивідуально-типологічні відмінності учнів.

Змістовий модуль 4

Тема 4.1 Цілісний освітній процес

Загальна характеристика освітнього процесу. Компоненти освітнього процесу. Закономірності освітнього процесу. Принципи освітнього процесу. Цикли освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Тема 4.2 Система освіти в Україні

Поняття системи освіти, її структура. Принципи освітньої діяльності в Україні. Завдання закладів освіти. Рівні освіти в Україні.

4 Політика навчальної дисципліни

Політика щодо пропусків навчальних занять. У разі пропуску навчальних занять із поважних причин здобувач має право їх відпрацювати за графіком консультацій (подати конспект лекції; навчальні й контрольні завдання, передбачені тематичними планами практичних занять).

Політика щодо підготовки здобувачів до практичних занять. Підготовка до практичних занять включає: ознайомлення із силабусом і робочою програмою навчальної дисципліни, тематичними планами практичних занять; опрацювання матеріалів лекцій, підручників, посібників, монографій, законодавчих і нормативних документів та інших рекомендованих джерел; написання плану (стислого конспекту) відповідей на питання для обговорення, виконання завдань для самостійної та індивідуальної роботи.

Політика щодо використання телефонів та інших електронних пристроїв. Під час проведення навчальних занять електронні пристрої мають перебувати в безшумному режимі роботи. Користування електронними пристроями в цілях, не пов'язаних із навчанням, є неприпустимим.

Політика дотримання академічної доброчесності полягає в дотриманні норм “Положення про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному

університеті” (<http://bdpu.org/wp-content/uploads/2020/03/akademdobrochesnist-sayt.pdf>): самостійно виконувати навчальні і контрольні завдання; посилалися на джерела інформації в разі використання ідей, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, джерела інформації.

5 Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність

Сервісні програмні засоби загального призначення (персональний комп’ютер, загальнонавчальні комп’ютерні програми й операційні системи, мультимедійний проєктор, дошка-екран, програмні засоби для контролю і вимірювання знань, умінь і навичок студентів); електронні бази даних (електронні енциклопедії, підручники, посібники, довідники та словники; бібліотеки електронної наочності).

6 Схема оцінювання

Змістовий модуль	Тема	Поточне оцінювання						Сума
		Теоретичне питання	Практичне завдання	Самостійна робота	Індивідуальне завдання	Контрольна робота	Оцінка змістового модуля	
ЗМ 1	Т 1.1	2	2	2	3	10	25	100
	Т 1.2	2	2	2				
ЗМ 2	Т 2.1	2	2	2	3	10	25	
	Т 2.2	2	2	2				
ЗМ 3	Т 3.1	4	4	4	3	10	25	
ЗМ 4	Т 4.1	2	2	2	3	10	25	
	Т 4.2	2	2	2				

7 Список рекомендованих джерел:

Основні

Барбашова І. Основи педагогіки : навч. посіб. 3-тє вид., онов. та випр. Мелітополь : Видавничий будинок міської друкарні, 2022. 130 с. URL: <https://dspace.bdpu.org.ua/handle/123456789/487> (дата звернення: 25.01.2024).

Барбашова І. А. Цифрова педагогіка як складник педагогічної науки. *Цифрові технології у професійній діяльності* : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Бердянськ, 12–13.05.2023). Бердянськ : БДПУ, 2023. С. 15–20. URL: <https://dspace.bdpu.org.ua/handle/123456789/722> (дата звернення: 25.01.2024).

Басюк Н. А. Партнерська взаємодія вчителя Нової української школи з батьками молодших школярів. *Актуальні проблеми та перспективи дошкільної освіти в сучасному освітньому просторі* : зб. наук.-метод. пр. / за заг. ред. О. О. Максимової, М. А. Федорової. Житомир : Левковець, 2019. С. 7–10.

Бех І. Д. Виховання. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 114–115.

Бех І. Д., Канішевська Л. В., Малиношевський Р. В. Стратегія військово-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти України: реалії та орієнтовні позиції. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. Т. 5. № 2. С. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5202>

Бойко А. М. Особистість. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 693–694.

Бондар В., Шапошнікова І. Прогностичність – ознака та властивість об'єкта й предмета педагогіки як науки. *NEW INCEPTION*. 2020. № 2. С. 59–65. DOI: <https://newinception.com.ua/index.php/newinception/article/view/26/28>

Бондаренко З. П., Шляхова А. В. Вплив стосунків у колективі на особистісний розвиток молодших школярів. *Молодий вчений*. 2020. № 8. С. 11–15. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-84.1-3>

Боровець О. В. Організація освітнього простору Нової української школи: дидактичний аспект. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 207. С. 109–113. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-207-109-113>

Вовчик-Блакитна О. О. Вікові новоутворення. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 130–131.

Гончаренко С. У. Методи дослідження в педагогіці. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 542–546.

Гончаренко С. У. Методологія. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 555–557.

Гончаренко С. У. Педагогіка. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 708–710.

Державні стандарти освіти і національне освітнє законодавство : навч. посіб. / Г. В. Лаврик, Г. В. Терела, Т. О. Харченко та ін. ; за ред. Г. В. Лаврик. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 208 с.

Задорожна-Княгницька Л. В., Тимофєєва І. Б. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2109/1/np_zagalni_osnovy.pdf (дата звернення: 25.01.2024).

Коберник О., Коберник Г., Білецька І. Категорія “виховання” в педагогічному дискурсі. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2020. Вип. 2(22). С. 70–81. DOI: [https://doi.org/10.31499/2307-4914.2\(22\).2020.219414](https://doi.org/10.31499/2307-4914.2(22).2020.219414)

Ковтунець В. В. Освітній процес. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 681.

Козир М. В. Теоретико-інформаційні основи інтеграції інформаційно-комунікаційної педагогіки у простір вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2020. № 33(1). С. 41–47. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2020.33.5>

Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України : Наказ МОН України від 06.06.2022 № 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

Луговий В. І. Методи наукових досліджень. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 547–548 с.

Максименко С. Д. Вікова періодизація психічного розвитку. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 129.

Максименко С. Д. Молодший шкільний вік. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 587–588.

Матвіїв Н., Мачинська Н. Взаємозалежність спадковості, середовища та виховання в становленні та розвитку особистості. *Неперервна професійна освіта: Теорія і практика (Серія: Педагогічні науки)*. 2021. № 1(66). С. 7–13. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.1.1>

Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. Київ : Ліра-К, 2022. 564 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk814182%20.pdf> (дата звернення: 25.01.2024).

Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія / за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/726223/1/nac%20dopovid%202021%20color%201%20%281%29.pdf> (дата звернення: 25.01.2024).

Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / під заг. ред. Бібік Н. М. Київ : Літера ЛТД, 2019. 208 с.

Огієнко О. І. Методологія педагогіки. *Енциклопедія освіти* / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 557–558.

Олексюк О., Теряєва Л., Теряєв В. Особливості організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання. *Освітологічний дискурс*. 2023. № 1(40). С. 40–58. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2023.13>

Осадчий І. Про освітній процес у закладах загальної середньої освіти. URL: <http://education-ua.org/ua/analytics/1321-pro-osvitnij-protses-u-zakladi-zagalnoji-serednoji-osviti> (дата звернення: 25.01.2024).

Основи наукових досліджень : навч. посіб. / укл. Кравець Н. П. 3-є вид., випр. і допов. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. 74 с. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/39635/Kravets_Osnovy%20n.doslidzh.en.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 25.01.2024).

Педагогіка I (“Основи педагогіки”, “Дидактика”). Опорні конспекти лекцій / Т. І. Молнар. Мукачево : МДУ, 2020. 88 с.

Піроженко Т. О., Карабаєва І. І., Соловійова Л. І., Хартман О. Ю. Інструментарій оцінювання готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи : метод. реком. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. 2023. 36 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2023/05/26.05.2023/Metod.rekom.Otsinka.hotovni.dyt.starshoho.doshkil.viku.26.05.2023.pdf> (дата звернення: 25.01.2024).

Про вищу освіту : Закон України від 27.12.2023 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

Про дошкільну освіту : Закон України від 31.03.2023 № 2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова КМ України від 02.07.2020 № 1341-2011-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020–2025 роки : Постанова КМ України від 09.10.2020 № 932. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 04.01.2024 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

Про освіту : Закон України від 04.01.2024 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

Про повну загальну середню освіту : Закон України від 01.01.2024 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/463-20#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

Про позашкільну освіту : Закон України від 22.05.2021 № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

Про професійну (професійно-технічну) освіту : Закон України від 06.05.2023 № 103/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року : Розпорядження КМ України від 22.08.2018 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні : Розпорядження КМ України від 08.10.2022 № 710-2018-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

Про фахову передвищу освіту : Закон України від 27.12.2023 № 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

Прокопенко І., Бойчук Ю. Роль педагогічної науки в модернізації сучасної освіти та українського суспільства. *Новий колегіум*. 2019. № 3. С. 4–12. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/4248> (дата звернення: 25.01.2024).

Роговенко М. М. Педагогічні дослідження в діяльності науково-педагогічного працівника: актуальні питання теорії та практики. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2021. № 1(21). С. 37–46. DOI: <https://doi.org/10.33270/02212101.37>

Руденко Л. А. Основи психології та педагогіки : навч. посіб. Львів : ЛДУ БЖД, 2020. 146 с.

Скачкова В. О. Психолого-педагогічні умови формування особистості учнів початкових класів. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2019. № 32. С. 98–103. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2019.32.14>

Тимченко А. А. Психодидактика у початковій школі : навч.-метод. посіб. Миколаїв : СПД Румянцева, 2023. 219 с.

Топузов О. М. Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія : монографія. Київ : Інститут педагогіки : Педагогічна думка, 2021. 160 с.

Шевчук Л. М. Індивідуальні особливості учнів як важливий аспект реалізації індивідуального й диференційованого підходів у процесі навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 49. Т. 2. С. 44–47. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/49.2.9>

Шквир О. Л. Актуальні проблеми початкової освіти : навч. посіб. 2-ге видання, перероб. Хмельницький : ХГПА, 2020. 183 с. URL: <http://46.63.9.20:88/jspui/handle/123456789/222> (дата звернення: 25.01.2024).

Додаткові

Глосарій новітньої педагогічної термінології / упоряд. І. О. Помазан, Т. М. Берест, О. В. Ільїна, Г. В. Купрікова. Харків : Вид-во НУА, 2021. 107 с.

Енциклопедія освіти / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.

Козубовська І. В., Повідайчик О. С. Короткий тлумачний словник психолого-педагогічних термінів. Ужгород : Видавництво УжНУ “Говерла”, 2021. 41 с.

Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник : навч. посіб. 4-те вид., випр. і допов. Київ : Каравела, 2020. 418 с.

Словник термінів і понять сучасної освіти / за заг. ред. Л. М. Михайлової. Сєверодонецьк, 2020. 194 с.

Вивчення навчальної дисципліни допоможе вам якісно засвоїти основи педагогічних знань, закласти фундамент професійної підготовки. Активна участь у проведенні навчальних занять, своєчасне та якісне виконання запропонованих завдань, успішне проходження тестування є запорукою високого оцінювання результатів навчання.